

Na osnovu člana 38 stav 1 tačke 2 i 4 Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni list CG“, 2/2018 i 34/19) i člana 58 stav 1 tačke 2 i 4 Statuta opštine Ulcinj („Sl.list CG - opštinski propisi“, br. 48/19), Skupština opštine Ulcinj na sjednici održanoj dana _____ 2019. godine, donijela je

O D L U K U
O DONOŠENJU LOKALNOG PLANA ZA SOCIJALNU INKLUZIJU
ROMA I EGIPĆANA ZA PERIOD 2020-2023 U OPŠTINI ULCINJ

Član 1.

Donosi se Lokalni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Ulcinj za period 2020-2023.

Član 2

Nosilac aktivnosti koje se odnose na postizanje rodne ravnopravnosti opštine Ulcinj je Sekretarijat za upravu i društvene djelatnosti.

Član 3.

Sastavni dio ove Odluke čini Lokalni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2020-2023 u opštini Ulcinj koji je sačinila Radna grupa za izradu Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2020-2023 u opštini Ulcinj.

Član 4.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu CG-opštinski propisi".

Broj: 02-
Ulcinj, _____ 2019. godine

SKUPŠTINA OPŠTINE ULCINJ

PREDSJEDNIK
Dr Ilir Čapuni

O b r a z l o ž e n j e

Pravni osnov za donošenje ove odluke sadržan je u članu 38 stav 1 tačke 2 i 4 Zakona o lokalnoj samoupravi („Službeni list CG“, 2/2018 i 34/19) i članu 58 stav 1 tačke 2 i 4 Statuta opštine Ulcinj („Sl.list CG - opštinski propisi“, br. 48/19), kojim je propisano da Skupština kao organ lokalne samouprave donosi propise i druge opšte akte. Skupština pored propisa i drugih akata donosi planove i programe razvoja i vrši druge poslove u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi i drugim posebnim zakonima.

Razlog za donošenje ove odluke sadržan je u Strategiji za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori za period 2016-2020, u kojoj je predstavljena potreba da Lokalne samouprave pripremaju i usvajaju Lokalne akcione planove za poboljšanje položaja Roma i Egipćana, usklađene sa realnim, opštim, ekonomskim i socijalnim razvojem lokalne zajednice.

Lokalni plan za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2020-2023 u opštini Ulcinj predstavlja lokalni strateški dokument, koji ima za cilj da doprinese unapređivanju položaja RE populacije u opštini Ulcinj, te ostvarivanju i zaštiti njihovih ljudskih prava. Ovaj dokument predstavlja platformu lokalne politike prema svim važnim pitanjima koja su od značaja za suštinsku i održivu integraciju romske i egipćanske zajednice u javni život i razvoj naše opštine.

Lokalna samouprava i njeni predstavnici su aktivno učestvovali u izradi ovog dokumenta, kroz konsultacije i participativno istraživanje potreba zajednice. Podrškom kreiranju ovog plana akcije i njegovim usvajanjem, lokalna samouprava je iskazala spremnost da posvećeno i strateški radi na poboljšanju položaja Roma i Egipćana i njihovom aktivnom uključivanju u lokalnu sredinu.

Imajući u vidu značaj ovog dokumenta kako za RE populaciju tako i za lokalnu zajednicu predlažemo Skupštini da usvoji navedeni Lokalni plan i donese Odluku o usvajanju Lokalnog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana za period 2020-2023 godine u opštini Ulcinj.

SEKRETARIJAT ZA UPRAVU I DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Opština ULCINJ

**LOKALNI PLAN ZA SOCIJALNU INKLUZIJU
ROMA I EGIPĆANA U OPŠTINI ULCINJ
ZA PERIOD 2020-2023**

**ULCINJ
Decembar, 2019**

SADRŽAJ:

Uvod	4
Strateški okvir.....	5
Principi izrade Plana.....	7
Vizija.....	9
SWOT analiza.....	9
Situaciona analiza.....	11
Oblasti primjene.....	11
Strateška pitanja iz oblasti primjene.....	22
Akciono Planiranje	25
Sprovođenje, praćenje i finansiranje.....	38
Monitoring	39

SPISAK SKRAĆENICA

- APZ – Aktivna politika zapošljavanja
CSO – Centar za stručno obrazovanje
CSR – Centar za socijalni rad
DZ – Dom zdravlja
EU – Evropska unija
IJZ – Institut za javno zdravlje
IRL – Interno raseljena lica
JS – Javni servis
LAP – Lokalni Akcioni plan
LPSS – Lokalni program socijalnog stanovanja
LS – Lokalna samouprava
MLJMP - Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
MORT – Ministarstvo održivog razvoja i turizma
MP – Ministarstvo prosvjete
MRSS – Ministarstvo rada i socijalnog staranja
MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova
NRIS – Evropski okvir za nacionalne Strategije za integraciju Roma (eng.: National Roma Integration Strategies)
NVO – Nevladina organizacija
OSCE - Evropska organizacija za bezbjednost i saradnju (The Organization for Security and Co-operation in Europe)
OŠ – Osnovne škole
OU – Obrazovne ustanove
RL – Raseljena lica
SSIREZ – Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana u oblasti zdravstva
UNHCR - United Nations High Commissioner for Refugees (Visoki komesarijat UN za pitanja izbjeglica
UP – Uprava policije
UZZI - Uprava za zbrinjavanje izbjeglica
ZOPT - Centar za obrazovanje i trening

UVOD

Vlada Crne Gore je 2005. godine usvojila Nacionalni Akcioni plan za implementaciju Dekade uključivanja Roma, sa projektima iz oblasti obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja i zdravstvene zaštite, koje trebalo realizovati do 2015. godine. Prema odredbama Dekade, svake godine Vlada jedne od uključenih zemalja preuzima funkciju predsjedavanja Dekadom. Crna Gora je u junu 2013. godine, preuzela predsjedavanje Dekadom od Republike Hrvatske, a predsjedavanje je predala Bosni i Hercegovini, u junu 2014. godine.

S obzirom na ograničenost djelovanja Akcionog plana na četiri prioritetne oblasti, Vlada Crne Gore je krajem 2007. godine usvojila *Strategiju za poboljšanje položaja RAE populacije u Crnoj Gori 2008-2012*, nakon koje je uslijedila i druga, pod nazivom *Strategija za poboljšanje položaja Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2012 – 2016*.

Prema podacima Zavoda za zbrinjavanje izbjeglica na preregistraciji interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Crnoj Gori, koja je obavljena 2009. godine, 43. lica su se izjasnila kao Aškalije. S obzirom na mali broj pripadnika ove etničke zajednice i činjenicu da se ne pojavljuju kao zasebna grupa na popisu stanovništva 2011. godine Aškalije se ne pominju kao posebna etnička grupa u ovoj strategiji. Ipak, pripadnici ovog naroda će u potpunosti biti obuhvaćeni svim aktivnostima predviđenim ovom Strategijom koje proističu iz njihovog pravnog statusa.

Vlade Crne Gore je 2016. god. usvojila *Strategiju za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana od 2016 do 2020. godine* koja se nadograđuje na prethodne dvije, redefinišući nacionalne prioritete, načine sprovođenja i preuzimanja posebnih mjera shodno izmijenjenim društvenim i političkim okolnostima, ostvarenom napretku i daljnjim izazovima u procesu uključivanja i poboljšanja socio-ekonomskog položaja Roma i Egipćana.

Popisom stanovnika Crne Gore iz 2011. godine, u opštini Ulcinj registrovano je 232 lica koje su se izjasnila kao pripadnik/ca Roma i Egipćana. Od ovog broja, 73 se izjašnjava da pripada etničkoj grupi Egipćana (0, 37%), a 159 je broj stanovnika koji pripadaju romskoj etničkoj grupi (0,80%).

Zavod za zapošljavanje – Biro rada u opštini Ulcinj dostavio je dopis br.1201-310 od 13.11.2019.god. zaveden u Sekretarijatu za upravu i društvene djelatnosti br. 03-611/2019 od 14.11.2019. u kojem je naglašeno da ZZZCG ima veliki broj mjera aktivne politike zapošljavanja predviđenih za pripadnike RE populacije i to: program elementarnog funkcionalnog opismenjavanja, sticanja posebnih znanja i vještina, dokvalifikacija, prekvalifikacija, programa samozapošljavanja za pokretanje sopstvenog biznisa, oživljavanja starih tradicionalnih zanata uz edukativnu i kreditnu podršku kao i davanje nepovratnih sredstava. U smislu pozitivne diskriminacije u njihovoj evidenciji nezaposlenih lica uvrstili su i predvidjeli mogućnost izjašnjavanja o pripadnosti toj populaciji, ali do sada nisu imali prijavljena lica koja se tako izjašnjavaju.

Centar za socijalni rad u opštini Ulcinj, u svojoj bazi podataka nema registrove korisnike MOP-a. prema nacionalnoj strukturi, pa samim tim nemaju evidenciju broja pripadnika RE populacije.

Prema nezvaničnim podacima na teritoriji opštine Ulcinj živi preko 500 pripadnika romske i egipćanske populacije, a u toku ljetnje turističke sezone taj broj je mnogo veći.

STRATEŠKI OKVIR

Osnovni dokument na kome se zasniva Akcioni plan za Rome i Egipćane u Opštini Ulcinj 2020-2023 je Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020. Akcioni plan će, u slučaju potrebe, biti periodično revidiran, shodno uočenim potrebama i promjenama položaja romske i egipćanske populacije uopšteno, ali i položaja naročito isključenih i marginaliziranih skupina unutar romske i egipćanske zajednice (žene, djeca, osobe s invaliditetom, osobe starije dobi) u Crnoj Gori.

Usklađenost sa međunarodnim dokumentima

Akcioni plan 2020 -2023 opštine Ulcinj usklađen je sa: Evropskim okvirom za nacionalne strategije za integraciju Roma, Akcionim planom za poboljšanje položaja Roma i Sinti u području djelovanja OEBS-a (Action plan on improving the situation of Roma and Sinti within OSCE area. (MC.DEC/3/03)), OEBS-ovim Akcionim planom za unapređenje ravnopravnosti polova, Okvirnom konvencijom za zaštitu manjina Savjeta Evrope.

Usklađenost sa nacionalnim strategijama i propisima

Akcioni plan usklađen je sa Ustavom Crne Gore. Ustav Crne Gore štiti osnovna načela ljudskih prava i sloboda, i garantuje zaštitu političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava. Ustav garantuje i zaštitu seta posebnih, manjinskih prava. Akcioni plan usklađen je sa Zakonom o manjiskim pravima i slobodama, Zakonom o zabrani diskriminacije i odredbama drugih propisa koji tretiraju ljudska prava i prava nacionalnih manjina u Crnoj Gori.

Akcioni plan 2020 -2023 opštine Ulcinj usklađen je sa: Strategijom zaštite od nasilja u porodici 2016-2020, Nacionalnim akcionim planom za postizanje rodne ravnopravnosti; Nacionalnim programom za integraciju Crne Gore u EU; Nacionalna strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa; Strategijom za razvoj i smanjenje siromaštva; Strategijom za borbu protiv trgovine ljudima; Zaključcima sa seminara „Od riječi do djela ka integraciji Roma“ održanog 05. jula 2016. godine.

Strateški pristup

Akcioni plan Opštine Ulcinj počiva na sljedećim pristupima:

- Integrativni pristup
- Dostižnost/ostvarljivost
- Aktivna participacija i uključivanje romskog i egipćanskog civilnog društva
- Monitoring i evaluacija primjene
- Posebna osjetljivost na inkluziju žena i djece

Jedna od ključnih prednosti predloženih Strategijom a koje su važne za ostvarivanje akcionog plana jeste **integrativni pristup**. Jasno je definisano da od efikasnosti i efektivnosti mjera u jednoj oblasti zavisi i efikasnost u drugim oblastima i da svi akteri u procesu integracije moraju nužno saradivati i razmjenjivati informacije. Stoga, integrativni pristup počiva na kooperativnosti aktera i komplementarnosti mjera koje se realizuju u svim područjima.

Od izuzetne je važnosti **da mjere budu realno dostižne**. Iskustvo iz primjene prethodnih Strategija i akcionih planova gdje finansijski i drugi kapaciteti za implementaciju ovih mjera nisu bili realno predviđeni pokazalo je da su upravo nerealne projekcije onemogućile implementaciju predviđenih mjera.

U implementaciji Strategije i akcionih planova, intenzivno se **oslanjalo i oslanja na civilno društvo i posebno na romske i egipćanske NVO kao i na strane donatore**. U tom smislu akcioni plan počiva na saradnji lokalne uprave i romskog i egipćanskog civilnog sektora i jačanju saradnje između institucija sistema i romskog civilnog društva te uzajamnoj odgovornosti u smislu obezbjeđivanja budžetskih i donatorskih sredstava.

Prilikom definisanja Akcionog plana vodilose računa o **monitoringu i evaluaciji implementacije**. Štaviše, na osnovu preporuka EU okvira za nacionalne strategije integracije Roma do 2020. za politike zasnovane na podacima, tako da su ciljevi formirani da bi se praćenje i procjena implementacije Akcionog plana odvijala u skladu sa vremenskim okvirom implementacije. Na taj način, ukoliko se ukaže potreba, implementatori mogu da primjene mjere korekcije u svakom trenutku implementacije.

Nezavisno od evaluacije same implementacije akcionog plana važno je uraditi **procjenu efekata primjene akcionog plana (tzv. impact assesment)**. U tom cilju, za sve ključne indikatore ciljeva koji se žele postići, realizovano je istraživanje u romskoj i egipćanskoj zajednici kojim su obuhvaćena gotovo sva romska i egipćanska domaćinstava. Zahvaljujući ovim podacima, nakon četiri godine kada istekne rok za implementaciju, uradiće se istraživanje sa istim instrumentima i procijenice se u kojoj mjeri su sve aktivnosti koje su preduzete osim kratkoročnih rezultata kreirale stvarne promjene u zajednici i njenom uključivanju.

Posebna pažnja u skladu sa **Strategijom u Akcionom planu je posvećena Romima i Egipćanima u dječijem uzrastu i ženama**, kao kategorijama koje su Evropskim okvirom za strategije za Rome indentifikovane kao one grupe koje su višestruko diskriminisane. Mjere koje

su predložene u ovom pravcu su posebno dizajnirane na rješavanje problematike u sferi zdravstvene zaštite i obrazovanja.

PRINCIPI IZRADE AKCIONOG PLANA

Strateški cilj koji se postavlja ovim dokumentom definisan je kao poboljšanje i unaprijeđenje položaja Roma i Egipćana u Oštini Ulcinj, što treba da dovede do smanjenja razlika koje sada postoje između njihovog položaja i položaja ostalog stanovništva. S obzirom na veoma kvalitetan normativni okvir garantovanih ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori, osnovni cilj ove Strategije se može definisati i kao stvaranje uslova za primjenu i primjena osnovnih ljudskih i manjinskih prava u odnosu na romsku i egipćansku populaciju, individualno i kolektivno, kako bi se suštinski i kvalitativno poboljšao sveukupan društveni, kulturni, socio-ekonomski i svaki drugi položaj ove grupe građana Crne Gore. Na taj način će se omogućiti postepena integracija romske i egipćanske zajednice u društvene tokove Crne Gore, što će biti dugotrajan i složen proces. Integracija romske i egipćanske populacije uključuje i uspostavljanje novih društveno-kulturoloških odnosa prema romskoj i egipćanskoj zajednici, oličenih u specifičnom vidu miroljubive koegzistencije sa većinskim stanovništvom i eliminisanje tradicionalnih predrasuda i stereotipa karakterističnih za odnos prema ovoj populaciji, nažalost ne samo u Crnoj Gori.

Principi zabrane diskriminacije i jednakosti pred zakonom su osnovni preduslovi za uživanje svih ljudskih i manjinskih prava, ali nijesu dovoljni za obezbjeđenje faktičke jednakopravnosti manjine sa većinom, posebno za zaštitu posebnog manjinskog identiteta. Zbog toga i međunarodnopravni standardi i nacionalno zakonodavstvo predviđaju institut priznavanja dodatnog seta prava pripadnicima manjina, koji se naziva *afirmativna akcija-preferencijalni tretman-pozitivna diskriminacija*. Ovaj koncept, kao međunarodno-pravni standard, posebno u okvirima Savjeta Evrope, se odnosi na nacionalne, etničke, rasne, vjerske, jezičke, kulturne manjine. Svodi se na priznavanje izvjesnih prava u većem obimu od prava koja se priznaju većinskom stanovništvu na osnovu opštih pravila međunarodnog prava o zaštiti ljudskih prava. Izrada i primjena Strategije počiva na sljedećim bazičnim principima, inače razvijenim u praksi zaštite ljudskih i manjinskih prava, posebno ugroženih, isključenih i marginalizovanih grupa i populacija:

- princip jednakosti, odnosno jednakih mogućnosti i nediskriminacije;
- princip integracije bez asimilacije,
- princip afirmativne ili pozitivne akcije;
- princip poštovanja, priznavanja i promocije različitosti;
- princip rodne ravnopravnosti;
- princip pomoći i samopomoći ugroženim građanima i grupama u nepovoljnom socijalnom položaju;
- princip uzajamnog partnerstva lokalnih vlasti, međunarodnih organizacija, civilnog društva i Roma i Egipćana, odnosno participacije romskih i egipćanskih organizacija u izradi i primjeni Strategije;
- princip socijalne solidarnosti ili miroljubive koegzistencije manjine i većine;
- princip podijeljene odgovornosti glavnih aktera izrade i primjene Strategije.

Svi ovi principi su međusobno povezani, međuzavisni, u stanju visoke uzajamne korelacije, što znači da se ciljevi i zadaci Strategije mogu ostvariti samo njihovom integralnom primjenom. To je potpuno logično i opravdano s obzirom na faktičko stanje romske populacije u našoj opštini i nužnost preduzimanja urgentnih i efektivnih mjera u cilju saniranja takvog stanja i stvaranja dugoročnih uslova da Romi i Egipćani počnu ostvarivati osnovna ljudska i manjinska prava, kao i svi ostali građani Opštine Ulcinj.

U skladu Strategijom za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020 Akcioni plan za Rome i Egipćane u Opštini Ulcinj počiva na četiri principa.

- **Princip ravnopravnosti i jednakih šansi.** Ovim principom uvažava se potreba da pripadnici romske i egipćanske zajednice imaju jednaku šansu u svim društvenim oblastima kao što je to slučaj sa većinskom populacijom.
- **Princip nediskriminacije.** Na ovom principu počivaju sve mjere na način da se njihovom primjenom značajno umanjuje stepen diskriminacije pripadnika romske i egipćanske zajednice u svim segmentima društvenog života.
- **Princip desegregacije.** Jedan od ključnih razloga socijalne isključenosti i deprivacije Roma i Egipćana jeste činjenica da oni u najvećem broju slučajeva žive u segragisanim uslovima. Na taj način se mehanizmi i faktori socijalne marginalizacije reprodukuju i onemogućavaju djelovanje mjera koje su usmjerene na socijalnu inkluziju.
- **Princip afirmativne akcije.** Princip zabrane diskriminacije i jednakosti pred zakonom, osnovni su preduslovi za uživanje svih ljudskih i manjinskih prava, ali nijesu dovoljni za obezbjeđenje faktičke jednakopravnosti manjine sa većinom. Zbog toga i međunarodno-pravni standardi i nacionalno zakonodavstvo predviđaju institut priznavanja dodatnog seta prava pripadnicima manjina, koji se naziva afirmativna akcija-preferencijalni tretman – pozitivna diskriminacija, kao što je predviđeno članom 8 Ustava Crne Gore u kom se predviđa da se neće smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalno, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja sup o bilo kom osnovu u nejednakom položaju. Posebne mjere se mogu primjenjivati samo dok se ne ostvare ciljevi zbog kojih su preduzete.

VIZIJA

Opština Ulcinj je lokalna zajednica u kojoj Romi/kinje i Egipćani/ke uživaju sva prava garantovana Ustavom i zakonima Crne Gore, imaju jednak i ravnopravan pristup svim uslugama i servisima koje se građanima i građankama pružaju na lokalnom nivou.

SWOT ANALIZA

SWOT analiza se odnosi na analizu snaga, slabosti, mogućnosti i prijetnji u okruženju.

U tabeli je data analiza svih bitnih faktora koji su značajni za donošenje Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana, kao i faktora koji će uticati na sam proces realizacije aktivnosti definisanih planom.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Iskustava u realizaciji prethodnog Lokalnog plana akcije uključenja Roma, Egipćana u opštini Uleinj 2012-2016. ▪ Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020 ▪ Protokol o prevenciji i sprečavanju dječijih ugovorenih brakova ▪ Protokol u cilju sprečavanja ranog napuštanja školovanja ▪ Dio romske i egipćanske zajednice koji aktivno saraduje sa institucijama i nevladinim sektorom ▪ Romska i egipćanska djeca kao uzor, vršnjačka edukacija ▪ Dosadašnje iskustvo u radu sa RE populacijom ▪ Aktivnosti Komisije za zaštitu od nasilja u porodici ▪ Primjeri dobre prakse ▪ Zainteresovanost sistema da se bavi ovom problematikom ▪ Uključenost i saradnja svih relevantnih aktera ▪ Pozitivno iskustvo koje prenose pripadnici RE populacije koji su živjeli u inostranstvu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lokalna uprava je dvije godine bez dokumenta koji bi se bavio pitanjima RE populacije ▪ Ne postoji evaluacija prethodnog plana i rada u svim oblastima ▪ Nedostatak stručnog kadra za rad sa pripadnicima RE populacije u institucijama sistema ▪ Nedostatak finansijskih sredstava ▪ Kapaciteti lokalne uprave za informisanje RE zajednice tako i većinske populacije o pitanjima od značaja za ovu problematiku su neadekvatni ▪ Nedostatak kancelarije koja bi se bavila rješavanjem problema Roma i Egipćana na lokalnom nivou, koja bi istovremeno bila i spona između lokalne uprave i lokalne zajednice
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Izrada novog LPA ▪ Uključivanje svih zainteresovanih strana ▪ Multidisciplinarni pristup ▪ Mogućnost iskorišćavanja stranih Fondova, Projekata Ambasada, inostranih NGO... ▪ Edukacija kao proces ▪ Podizanje nivoa svijesti i razbijanje predrasuda ▪ Promovisati benefite za poslodavce koje su uvedeni od strane ZZZ Crne Gore, kao i programe za samozapošljavanje nezaposlenih lica RE populacije ▪ Izrada i realizacija projekata, domaći i strani fondovi ▪ Otvaranje kancelarije za pitanja RE populacije 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Predrasude i stereotipi ▪ Tradicionalnost i zatvorenost romske i egipćanske zajednice ▪ Neadekvatna saradnja lokalne uprave i djela RE populacije ▪ Predrasude poslodavaca ▪ Nedostatak sredstava za realizaciju aktivnosti

SITUACIONA ANALIZA

Najveći dio pripadnika romske i egipćanske populacije na teritoriji opštine Ulcinj živi u naseljima Totoši, Bijela Gora, Pinješ, Kodre, Gjerane MUP Barake dok manji broj njih naseljava ostali dio teritorije prvenstveno zaljeđe Velike Plaže i Štoja. Bitno je pomenuti da su nabrojana naselja većinom romska i egipćanska, u kojima oni žive u relativno lošim uslovima, posebno kada je riječ o stambenim uslovima.

Podaci koji su dati u ovom odjeljku su podaci sa kojima raspolaže Radna grupa, a to su:

- Zvanični podaci sa popisa stanovništva iz 2011.godine
- Podaci kojim raspolažu ustanove/institucije/organizacije čiji su predstavnici članovi Radne grupe

❖ Prema zvaničnim podacima Zavoda za statistiku Crne Gore, po popisu iz 2011.godine, na teritoriji opštine Ulcinj živi 73 pripadnika/ca egipćanske i 159 pripadnika/ca romske populacije.

OBLASTI PRIMJENE

1. Pravni status

Definisanje statusa svakog pojedinca definiše korpus statusnih prava koja su mu na raspolaganju. Posjedovanje identifikacionih dokumenata predstavlja osnovni preduslov za uključivanje u društvo i smanjenje siromaštva romske i egipćanske populacije. Time se omogućava redovan pristup tržištu rada, socijalnoj zaštiti, zdravstvenim i obrazovnim uslugama, i svemu ostalom što predstavlja uslov za normalnu organizaciju života. Nažalost, izvjestan broj Roma i Egipćana, bilo da se radi o domicilnoj ili raseljeničkoj populaciji, ne posjeduje identifikaciona dokumenta.

2. Obrazovanje

Obrazovne šanse i postignuća djece, ili pojedinaca ne zavisi samo o njihovim sposobnostima nego i brojnim društvenim faktorima, školskim sistemom i obrazovnoj politici države. Međutim, važno je istaći da se romskoj i egipćanskoj djeci javljaju brojne teškoće i prepreke za njihovo puno uključivanje u sistem obrazovanja. Ekonomsko stanje porodice, neadekvatni uslovi života, obrazovnost roditelja, vrijednost koja se u obitelji pridaje obrazovanju, način života,

predrasude, neintegrisanost, jesu neki od elementa koji direktno ili indirektno utiče na uspjeh djece.

Podaci jasno upućuju na vrlo nizak nivo obrazovanje roditelja, od kojih se teško može očekivati da pruže potrebnu podršku djeci u obrazovanju, bilo da je riječ u pomaganju u učenju, podsticanju i motivisanost na različite obrazovne aktivnosti izvan škole. Pored toga, materijalno stanje porodice, neadekvatne stambene uslove, migriranje porodice u toku školske godine, sredina gdje prevladava ranu udaju i zasnivanje porodice takođe doprinose njihovoj isključenosti iz školskog sistema.

2.1. Predškolsko vaspitanje i obrazovanje: Obuhvat djece romske i egipćanske populacije predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem iznosi 0 %, Saglasno članu 35 Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju, troškove ishrane djece bez roditeljskog staranja i djece čiji su roditelji korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice plaća Centar za socijalni rad na čijoj je teritoriji prebivalište djeteta, odnosno roditelja. Nema automatizma prilikom upisa RE djece u vrtić odnosno obezbjeđivanja mjesta u predškolskoj ustanovi. Isto tako mjesečne školarine u iznosu do 40 € za ovaj vid obrazovanja predstavljaju prepreku za roditelje. Postoji mogućnost da se sredstva za boravak djece u predškolskim ustanovama obezbijede iz budžeta države na osnovu Strategije. Predškolsko obrazovanje i vaspitavanje ima značajnu ulogu za sveukupan rast i razvoj formiranje ličnosti djeteta. Nedovoljno učešće djece u predškolsko obrazovanje takođe doprinosi slabim rezultatima djece u toku obaveznog obrazovanja.

2.2. Osnovno obrazovanje i vaspitanje: Zakon o osnovnom obrazovanju i vaspitavanju preispjuje da svako ima pravo na besplatno i kvalitetno osnovno obrazovanje. Osnovno obrazovanje i vaspitanje je obavezno za svu djecu uzrasta od 6 do 15 godina života. U školu se upisuju djeca koja će u kalendarskoj godini u kojoj počinju da pohađaju školu navršiti 6 godina života. Djeca pripadnici romske i egipćanske zajednice pohađaju dvije osnovne škole u Ulcinju, i to u JU OŠ „Maršal Tito” i JU OŠ „Boško Strugar”.

Veći broj u procentima oko 80 % sa navršenih 15 godina i pošto su nekoliko puta ponavljali razrede napuštaju školovanje u tom uzrastu. Samo manji broj djece oko 20% nastavlja sa školovanjem u srednjoj školi.

U cilju kako bi se olakšalo njihovo uključivanje i nastavak daljnjeg školovanja, Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava su sproveli niz aktivnosti, uključujući besplatne udžbenike za svu romsku i egipćansku djecu od I do IX razreda. Opština Ulcinj je takođe u predhodnom periodu dodjeljivala besplatne udžbenike za djecu koja su stekle uslove za upis u I razred u toku godine, uključujući i pripadnicima romske i egipćanske populacije.

Osnovne škole u cilju smanjenja osipanja i napuštanja školovanja djece, formiraju timove da kroz sprovođenje mehanizma indentifikuju učenike u riziku od napuštanja školovanja, reagovanje i realizaciju efikasnosti mjera prevencije i inetrvcenije na nivou škole.

Za unapređenje položaja i aktivno učešće RE zajednice Misija OSCE u Crnoj Gori realizovala je Projekat četiri godine za redom u saradnji sa OŠ „Maršal Tito“, koji je imao za cilj da kroz

neformalno obrazovanje kroz radionice za mlade novinare djecu koja dolaze iz RE populacije više približi drugoj djeci i da ih iste upozna da ne postoje nikakve razlike među njima. Sva djeca koja su pohađala ovaj vid neformalnog obrazovanja iz RE zajednica, danas pohađaju srednje škole u Ulcinju i Podgorici, za šta najveću zahvalnost dugujemo pomenutom Projektu.

2.3. Srednješkolsko obrazovanje i vaspitanje Učenici romske i egipćanske populacije u Ulcinju, ove godine je ukupno njih desetak se upisalo u srednje škole u Ulcinju i Podgorici. Za upisane učenike srednjih škola ove populacije Ministarstvo prosvjete i sporta u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja obezbjeđuje besplatne udžbenike. Prema podaci dobijenih od strane JUSSC "Bratstvo-jedinstvo"- Ulcinj u ovoj ustanovi je u zadnjih pet godina 7 učenika RE populacije diplomiralo (maturiralo).trenutno, u školskoj 2019/2020 ima 13 učenika/ce RE populacije i to :

- I razred - 4 učenika/ce (4 muškog pola)
- II razred -- 2 učenika/ce (2 ženskog pola)
- III razred -- 5 učenika/ce (4 ženskog i 1 muškog pola)
- IV razred -- 2 učenika/ce (2 ženskog pola)

2.4. Ostali nivoi obrazovanja i vaspitanja S obzirom na aktivnosti različitih aktera, poslednjih godina je značajno povećan i broj pripadnika romske i egipćanske populacije koji nastavljaju školovanje na visokoobrazovnim institucijama. Trenutno, na fakultetima u Crnoj Gori jedna studentkinja iz Ulcinja, pripadnica RE populacije, završila je Fakultet Političkih Nauka.

Strategijom razvoja obrazovanja naglasak se stavlja na posticanje boljeg kvaliteta, efikasnosti i uključenosti djece u obrazovni sistem bez diskriminacije po bilo kom osnovu, poboljšanja školskog uspjeha djece i smanjenja napuštanja školovanja.

Osnovni uslov za poboljšavanje socio-ekonomskog statusa RE zajednice, odnosno društveno socijalne pokretljivost i integrisnost u društvo jeste obrazovanje. S obzirom na to da je obrazovanje jedan od ključnih faktora, neophodno je raditi na uklanjanju prepreka u pristupu obrazovanja kako bi sva romska i egipćanska djeca bila obuhvaćena obrazovnom sistemom, a koje će doprinjeti poboljšavanju sveukupnog položaja ove zajednice, odnosno:

- * Upoznavanje romsku i egipćansku zajednicu o pravima i obavezama iz oblasti obrazovanja i pruženje podrške u ostvarivanju istih;
- * Organizovati što više kampanja za upise u predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje;
- * Sprovesti niz edukativnih aktivnosti za pripadnike romske i egipćanske zajednice u cilju osnaživanje svijesti o važnosti obrazovanja i obaveznost uključivanje djece u sistem obrazovanja;
- * Organizovanje radionice za RE zajednicu za sprečavanje prijevremenih brakova i vršnjačkom nasilju;

- * Motivisati djecu, sa posebnim naglaskom na djevojčice, u cilju iniciranje upisa, praćenja pohađanje redovne nastave, boljeg školskog uspjeha i završetak školovanja.
- * Organizirati pripremne vrtiće u cilju povećavanje stepena socijalizacije među djecom i efektivnost rezultata u osnovnom obrazovanju;
- * Obezbjediti besplatan prevoz i opremu za nastavu RE djeci za eliminisanje uzroka i veće uključenost;
- * Uključivanja medijatora, asistenta u nastavi, mentorsku i tutorsku pomoć za poboljšanja školskog uspjeha djece;
- * Smanjiti stereotipe, predrasude i diskriminaciju u sistem obrazovanja;
- * Pruženje pomoći prilikom obezbjeđivanju ličnih dokumenta potrebne za upis u obrazovanju;
- * Povećati smještajne kapacitete predškolske ustanove i obezbjediti finansijsku podršku za bolje funkcionisanje istih.

3. Zapošljavanje i prava iz radnog odnosa

Osnovno obilježje društveno-ekonomskog položaja pripadnika romske i egipćanske populacije u Crnoj Gori je nizak stepen ekonomske aktivnosti i visoka nezaposlenost. Romska i Egipćanska populacija je uglavnom isključena iz formalnih oblika zapošljavanja, dok se najveći broj lica bavi onim zanimanjima u kojima se ne traži profesionalna stručnost. Veliki broj je zaposlen u svojoj ekonomiji, uglavnom na sakupljanju sirovina za reciklažu. Stoga, romska i egipćanska populacija pripada kategoriji lica sa jako ograničenim mogućnostima zaposlenja, niskom konkurencijom i mobilnošću na tržištu rada. Rezultati uključivanja Roma i Egipćana u mjere aktivne politike zapošljavanja, u prethodnom periodu, su ohrabrujući i pokazuju da postoji sve veće interesovanje za unaprijeđivanje dosadašnjeg statusa i uključivanje u programe koji im se nude, posredstvom Zavoda. Ono što napore Zavoda i njegovih partnera na polju obrazovanja i stručnog obrazovanja ograničava jeste postojanje diskriminacije na tržištu rada, u smislu zapošljavanja Roma i Egipćana nakon završenih programa obrazovanja i stručnog osposobljavanja. Opšti ciljevi Strategije u oblasti zapošljavanja su porast učešća pripadnika romske i egipćanske populacije u mjerama aktivne politike zapošljavanja, uz ravnopravno uključivanje žena; unaprijeđivanje mogućnosti za kvalitetnijim zaposlenjem; porast stope zaposlenosti i održavanje takvog trenda; unaprijeđivanje saradnje između socijalnih partnera i civilnog društva; smanjenje diskriminacije na tržištu rada.

Kroz obezbjeđivanje kvalitetnijeg obrazovanja i osposobljavanja za Rome i Egipćane, kao aktivne mjere zapošljavanja, podići će se nivo njihove zapošljivosti i generisati potencijal za stvaranje sopstvenih prihoda, što će biti početna osnova za razvoj socijalne ekonomije, oslobađanje od siromaštva i osiguranje punopravnog članstva u društvu.

Za povećanje broja zaposlenih iz redova Roma i Egipćana potrebno je sprovesti niz aktivnosti:

- * Organizovanje informacione kampanje o pravima i obavezama romske i egipćanske populacije u oblasti zapošljavanja, sa posebnim naglaskom na informisanje žena (aktivno učešće Romskog savjeta, romskih NVO i lidera);
- * Motivisanje Roma i Egipćana za aktivno traženje posla i uključivanje u mjere aktivne politike zapošljavanja, kroz uključivanje u informativne razgovore za novoprijavljena lica i informaciono-motivacione seminare; promovisanje polaznika programa u lokalnoj zajednici;
- * Obezbijedivanje kurseva jezika za Rome i Egipćane koji ne govore crnogorski jezik, naročito za žene;
- * Organizovanje programa koji uključuju i funkcionalno opismenjavanje i sve vidove obrazovanja;
- * Organizovanje programa za sticanje prve kvalifikacije za zanimanje, za što veći broj lica koja nemaju stručnu spremu;
- * Organizovanje sertifikovanih programa obrazovanja i osposobljavanja, za zanimanja koja su tražena na tržištu rada, a koja zadovoljavaju potrebe i interesovanje pripadnika romske i egipćanske populacije i imaju vezu sa budućim mogućnostima za zaposlenje;
- * Uključivanje Roma i Egipćana u programe javnih radova i sezonsko zapošljavanje, sa posebnim akcentom na obezbjeđenje ravnopravnog učešća žena;
- * Podrška razvoju porodičnog biznisa;
- * Podrška očuvanju i razvoju tradicionalnih zanata (kroz razvoj zadruga i dodjelu grantova);
- * Stimulisanje poslodavaca za zapošljavanje pripadnika RE populacije, kroz sistem poslovnih i poreskih olakšica i subvencija za Rome i Egipćane preduzetnike i poslodavce koji zapošljavaju radnike romske i egipćanske nacionalnosti;
- * Aktivno zapošljavanje pripadnika romske i egipćanske populacije u javnom sektoru;
- * Iniciranje izrade zakonske regulative za razvoj socijalne ekonomije;
- * Dodatno razvijanje znanja i vještina NVO sektora i njihovih predstavnika u zvaničnim tijelima za poslove monitoringa procesa inkluzije i javnog zastupanja, u cilju djelotvornije primjene nacionalnih i lokalnih politika prema Romima i Egipćanima;
- * Jačanje socijalnog partnerstva - uključivanje i povezivanje postojećih institucija i lokalne zajednice;
- * Jačanje koordinacije kroz uspostavljanje partnerstava između centara za socijalni rad, biroa rada, RE NVO i lidera, Romskog savjeta i međunarodnih organizacija, u kontekstu pripreme i implementacije projekata koje finansira EU u socijalnom sektoru;

4. Zdravlje i zdravstvena zaštita

Reformom sistema zdravstva uveden je izabrani doktor preko koga osiguranici ostvaruju primarnu zdravstvenu zaštitu i koji im omogućava upućivanje i na sekundarni i tercijarni nivo zdravstvene zaštite. Zakon o zdravstvenom osiguranju je obezbijedio da socijalno ugrožene kategorije, nezaposleni, djeca do osnovne škole, a ako se školuju dok završavaju srednje i visoko obrazovanje, žene u toku trudnoće i godinu dana nakon porođaja, stariji od 65 godine i oboljeli od raznih bolesti, ne učestvuju u troškovima liječenja (imaju besplatnu zdravstvenu zaštitu).

Uredba o načinu ostvarivanja zdravstvene zaštite stranaca je pripadnike romske i egipćanske populacije izjednačila u pravima na zdravstvenu zaštitu sa osiguranicima (na koga se odnosi zakon o zdravstvenom osiguranju). Sada nema normativnih prepreka da pripadnik romske i

egipćanske populacije koji nema dokumenta (lična karta, pasoš ili neki drugi identifikacioni dokument, izvod iz knjige rođenih, jedinstveni matični broj) ostvari pravo na zdravstvenu zaštitu, kako u obimu tako i po sadržaju usluga kao i redovni osiguranici. Pripadnice romske i egipćanske populacije se za usluge reproduktivnog i seksualnog zdravlja mogu javiti izabranim ginekolozima u domovima zdravlja, a porodaj mogu ostvariti u svakom porodilištu u Crnoj Gori. Vakcinacija djece pripadnika romske i egipćanske populacije, koji nemaju svog izabranog pedijatra i koja ne idu u školu se sprovodi u naseljima u kojima je obezbijeden kolektivni smještaj pripadnika ove populacije. Institut za javno zdravlje organizuje povremene kampanje vakcinacije romske i egipćanske djece.

Veoma važan dio aktivnosti u cilju informisanja Roma i Egipćana usluga centara podrške u zdravstvenim ustanovama, u kojima se sprovode prevencija, zaštita i unaprijeđenje zdravlja, u direktnom kontaktu sa ovim licima, prenijeti potrebne informacije o značaju i unaprijeđenju reproduktivnog zdravlja, na za njih na razumljiv i odgovarajući način.

Aktivnosti koje treba sprovesti za poboljšanje zdravstvene zaštite:

1. Utvrditi zdravstveni status Roma i Egipćana na osnovu utvrđivanja relevantnih pokazatelja zdravlja, kako bi se definisale specifične mjere zdravstvene zaštite ove ranjive kategorije;
2. Obezbijediti stalni monitoring zdravstvenog stanja i zdravstvenih potreba Roma i Egipćana;
3. Povećati dostupnost i pristupačnost zdravstvene zaštite sa svih aspekata - teritorijalne, kulturološke i ekonomske dostupnosti;
4. Podsticati i usmjeravati pripadnike romske i egipćanske populacije da izaberu svog doktora (svi oni koji imaju riješen status u Crnoj Gori: državljani Crne Gore ili stranci sa privremenim i trajnim boravkom);
5. Pripadnicima romske i egipćanske populacije koji nemaju riješen status, zdravstvenu zaštitu obezbijediti u skladu sa Uredbom o načinu ostvarivanja prava raseljenih lica iz bivših jugoslovenskih republika i interno raseljenih lica sa Kosova koja borave u Ulcinju;
6. Potpisati sporazume o saradnji sa NVO koji se bave pitanjima zdravlja Roma i Egipćana u smislu pružanja stručnih, provjerenih i specifičnih informacija i adekvatnih intervencija;
7. Edukovati pripadnike Roma i Egipćana o pravima na zdravstvenu zaštitu, načinu ostvarivanja prava kao i zdravstvene radnike koji im trebaju obezbijediti ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu;
8. Obezbijediti adekvatne mjere edukacije za zdravstvene radnike zbog specifičnosti ove populacione grupe;

5. Socijalna i dječija zaštita

U sistemu socijalne i dječije zaštite ne vodi se evidencija koja je zasnovana na etničkoj, nacionalnoj ili nekoj drugoj pripadnosti korisnika socijalne zaštite. S obzirom na ranije izrečen problem neposjedovanja ličnih dokumenata, a samim tim i nemogućnost pristupa različitim pravima, veoma mali broj romskih i egipćanskih porodica prima materijalno obezbjeđenje porodice, dječiji dodatak i druge socijalne benefite koji se ostvaruju na osnovu zakonskih

rješenja iz ove oblasti. Osnovni cilj Strategije u ovom domenu je olakšanje pristupa romskoj i egipćanskoj populaciji u sistemu socijalne i dječije zaštite. Ovo će se postići određenim aktivnostima u narednom četvorogodišnjem periodu. Aktivnosti:

1. Poboljšanje dostupnosti i kvaliteta usluga centara za socijalni rad;
2. Organizovanje informativne kampanje u romskim i egipćanskim naseljima o pravima i načinu ostvarivanja socijalne i dječije zaštite;
3. Angažovanje RE medijatora za potrebe stručnih timova u centrima za socijalni rad i drugim ustanovama socijalne zaštite;
4. Posebnim programima i aktivnostima pružiti zaštitu licima sa posebnim potrebama romske i egipćanske populacije;
5. Formiranje mobilnih timova sačinjenih od predstavnika/ca centara za socijalni rad, romskih medijatora, predstavnika/ca romskih i egipćanskih NVO, predstavnika/ca domova zdravlja, predstavnika/ca Uprave policije za pružanje servisa socijalne podrške;
6. Preduzimanje aktivnosti od strane RE medijatora o djeci koja prekidaju redovno školovanje, sa naglaskom na djevojčice;
7. Prevencija maloljetničkih i prisilnih/ugovorenih brakova kroz rad multi-disciplinarnih timova pri centrima za socijalni rad i unaprijeđenje saradnje sa školskim ustanovama;
8. Uticati izmjenama i dopunama na Zakon o socijalnoj i dječijoj zaštiti i prateća podzakonska akta;

Nasilje u porodici je specifičan oblik rodno zasnovanog nasilja koji ugrožava ostvarivanje osnovnih ljudskih prava i sloboda žena. Iako Crna Gora vodi politiku baziranu na principima nediskriminacije i poštovanja ljudskih prava, postojeći normativni i institucionalni okvir još uvijek ne garantuju efektivne mehanizme zaštite od nasilja nad ženama koji obezbjeđuju jednaku zaštitu pripadnicama romske i egipćanske populacije u skladu sa usvojenim međunarodnim standardima.

Kao mogući razlozi prepoznaju se: odsustvo sistemskih rješenja u oblasti porodične zaštite, nedostatak jednoobraznih pravila i procedura u postupanju sa žrtvama nasilja, nedovoljno razvijena saradnja i koordinacija među nadležnim institucijama, nedovoljna razmjena relevantnih podataka. Osim toga, praksa sistematskog prikupljanja i analiziranja podataka o nasilju u porodici i nasilju nad ženama u okviru romske i egipćanske populacije nije dovoljno razvijena.

Shodno tome, nije moguće precizno i dokumentovano sagledati kolika je rasprostranjenost nasilja u porodici na nivou ove populacije, niti analizirati kvalitet i obim preventivnih i zaštitnih mjera koje se preduzimaju u slučajevima nasilja u okviru ove populacije.

Aktivnosti koje treba sprovesti za poboljšanje položaja žena i spečavanje nasilja su:

- Istraživanje i prikupljanje podataka o slučajevima uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja i seksualnog zlostavljanja;
- * Uključivanje predstavnica romske i egipćanske populacije u lokalne timove na terenu koji će biti formirani/koji su već formirani;

- * Uključivanje predstavnica romske i egipćanske populacije u implementaciju i sprovođenje mjera i aktivnosti utvrđenih lokalnim akcionim planovima za postizanje rodne ravnopravnosti;
- * Uključivanje prevencije nasilja u sve lokalne akcijske planove za uključivanje romske i egipćanske populacije;
- * Zaštita od prisilnih i ugovorenih maloljetničkih brakova i sprječavanje takvih postupaka kroz striktnu primjenu zakonskih propisa;
- * Edukacija pripadnica romske i egipćanske populacije o Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći;
- * Edukacija pripadnica romske i egipćanske populacije o Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici i Strategiji zaštite od nasilja u porodici;
- * Edukacija žena romske i egipćanske populacije, zaposlenih u centrima za socijalni rad i pripadnika/ce policije, kao i zaposlenih u zdravstvu, u oblasti zabrane diskriminacije i sprečavanja i suzbijanja nasilja u porodici;
- * Razvoj novih i osnaživanje postojećih servisa za podršku žrtvama nasilja u porodici na lokalnom nivou, sa posebnom obukom za rad sa pripadnicima romske i egipćanske populacije i drugim ranjivim grupama;
- * Edukacija djevojaka i žena romske i egipćanske populacije o zaštitnim mjerama;
- * Integrisanje znanja o nasilju nad ženama, rodnoj ravnopravnosti i nenasilnoj komunikaciji u školskim ustanovama za osnovno i srednje obrazovanje;
- * Uključivanje podataka o specifičnim grupama u sva istraživanja o nasilju u porodici i rodno zasnovanom nasilju i razvrstavanje dobijenih podataka po rodnoj i etničkoj osnovi;

6. Informisanje, kulturni i jezički identitet Jezik, usmena kultura, muzika i tradicionalna materijalna kultura Roma imaju istaknuto mjesto u planovima i programima gotovo svih evropskih zemalja, u kojima su već stvorene odgovarajuće institucije i ustanove. Po uzoru na te zemlje i u Crnoj Gori treba stvarati takve programe, institucije i ustanove za pripadnike romske i egipćanske populacije. Putem garantovanih kolektivnih prava Romi mogu neposredno ili preko svojih posrednika da učestvuju u odlučivanju o pojedinim pitanjima u vezi sa njegovanjem svoje kulture, ostvarivanjem prava na obrazovanje, informisanje i službenu upotrebu jezika i pisma u skladu sa zakonom. Pravo na očuvanje posebnosti predviđa pravo na izražavanje, čuvanje, njegovanje, razvijanje i javno izražavanje nacionalne, etničke, kulturne i vjerske posebnosti, zatim veze i saradnje sa sunarodnicima izvan teritorije Crne Gore itd.

Shodno Zakonu o manjinskim pravima i slobodama, Romski savjet učestvuje u kreiranju politike u oblasti kulture. Savjet učestvuje u donošenju odluka, o načinu predstavljanja kulturne i istorijske baštine i dr. Kultura i njeno izražavanje, očuvanje, njegovanje, unaprijeđivanje, naslijeđe i javno ispoljavanje shvataju se kao integralni zadatak romske i egipćanske zajednice. Kultura je dvostruko pitanje i to, s jedne strane instrument za afirmaciju identiteta romske i egipćanske zajednice, a s druge instrument za unaprijeđivanje međuetničke komunikacije i integracije Roma i Egipćana u društvo.

Polazeći od predviđenih prava i imajući u vidu značaj i ulogu kulture koja, po definiciji, prožima sve segmente života ljudi jedne zajednice (počev od proizvodnje, preko znanja, njihove upotrebe, zatim ideja i vrijednosti, zaključno s metodama i institucijama koje se staraju o njenom razvoju),

može se reći da Romi i Egipćani još nemaju obezbijedene elementarne uslove za razvoj svoje kulture. Kultura, koju čini srž identiteta Roma i Egipćana, ima dva ključna aspekta: tradicionalni i savremeni. Da bi se ona izražavala, čuvala, njegovala, razvijala, kao i da bi se održavale veze i uspostavila saradnja sa sunarodnicima iz dijaspore neophodno je obezbijediti uslove za malobrojne postojeće kulturne institucije i udruženja i osnivati i razvijati nove institucije i organizacije koje su neophodne za savremeno kulturno stvaralaštvo Roma i Egipćana. Stvaranje sistemskih održivih preduslova za očuvanje i razvoj romskog jezika, kao dobra od izuzetnog značaja, je veoma bitan segment u očuvanju ukupnog kulturnog i nacionalnog identiteta.

Aktivnosti:

1. Otvaranje RE media centra (RTV, stampa, portal i slc.)
2. Prevođenje literature na romski i sa romskog jezika;
3. Podrška i partnerstvo u regionalnoj inicijativi standardizacije romskog jezika;
4. Ojačati kapacitete i pospješiti kulturno-izdavačku djelatnost Roma u okviru Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina;
5. Podržati projektnu saradnju kulturnih udruženja i ustanova sa mnogobrojnim romskim ustanovama van Crne Gore u cilju unaprijeđenja kulturnog života Roma i Egipćana u Crnoj Gori;
6. Podrška etnološkim istraživanjima u vezi sa životom i običajima Roma i Egipćana u Crnoj Gori;
7. Promovisanje Romske kulture (Svijetski dan Roma 8.april, Dan balkanskih Egipćana 24.jun) i u okviru manifestacije „Dani kulture manjinskih naroda u Crnoj Gori“;
8. Organizacija ljetnjih kampova romskog jezika uz podršku institucija;

Sloboda izražavanja i informisanja je jedno od temeljnih ljudskih prava svakog demokratskog društva i proklamovana je međunarodnim dokumentima, kao i domaćim zakonodavstvom u Crnoj Gori. Informisanje RE populacije u Crnoj Gori realizuje se kroz programe nacionalnih javnih radio-difuznih servisa Radio Crne Gore i Televizija Crne Gore, zatim lokalnih javnih servisa, kao i komercijalnih elektronskih medija gdje, uglavnom, postoje specijalističke emisije bilo na romskom (uz titlovan prevod), bilo na crnogorskom jeziku.

Opština Ulcinj u kojoj funkcioniše lokalni radio-difuzni servisi obezbijediće da u godišnjim ugovorima obaveznih programskih sadržaja od javnog interesa budu precizno navedeni i programi RE, lokalni javni radio-difuzni servis je u obavezi da radno angažuje medijski edukovane novinare RE populacije. Stimulisati partnerstvo lokalnih vlasti, NVO sektora i medijskih udruženja i medija na planu medijske prezentacije RE putem programa edukacije, treninga i strateškog definisanja medijskih prioriteta iz ove oblasti. Pokretanje časopisa na romskom, albanskom ili crnogorskom jeziku biće od veoma značajnog prioriteta za ove zajednice.

7. Stanovanje

Uslovi stanovanja predstavljaju jedno od najbitnijih mjerila životnog standarda. Ne postoje precizni podaci o objektima u kojima stanuje romska i egipćanska populacija, bilo da se radi o uslovnim ili neuslovnim objektima. Opšte je zapažanje da su uslovi stanovanja većine Roma i

Egipćana u Ulcinju ispod minimalnih nacionalnih i međunarodnih standarda stanovanja. Pojedini Romi i Egipćani nemaju skoro nikakav stalan smještaj, a mnogi borave u prostoru koji ni približno nije adekvatan za stanovanje. Posebno su loši i krajnje zabrinjavajući higijensko-zdravstveni uslovi stanovanja velikog broja ove populacije. U slučaju ne malog broja pripadnika romske i egipćanske zajednice radi se primarno o problemu opstanka – de facto prava na život – usljed nedostupnosti, odnosno nedostatka čiste pijaće vode, činjenice da su stambeni objekti privremenog karaktera, često od slabog, nedovoljno čvrstog materijala, male površine, bez sanitarnih i kanalizacionih čvorova.

Izbjegli romi i egipćani sa Kosova u našoj opštini su dobili nužni smještaj u MUP Barakama, Safari Kampu na Pinješju gdje uglavnom vladaju ovi ekstremno loši uslovi za stanovanje i za život uopšte.

Domicilni pripadnici egipćanske populacije u Ulcinju su smješteni u naseljima Totoši, Bijela Gora i Kodre. U Totošima naselje je nastalo prije više od četrdeset godina kada se egipćansko stanovništvo tamo preselilo prilikom izgradnje bulevara i Igmanskih zgrada. Trenutno nasele je prenatrpano jer su se porodice širile i uvecavale pa su morale dogradjivati svoje stanove i kuće. Ali ono što predstavlja problem jesu betonski zidovi koje su podigle škole i time prouzrokuju ceste poplave u ovom naselju.

8. Učešće u političkom i javnom životu

Osnovni cilj ovoga plana jeste poboljšanje položaja i kroz uključivanje romske i egipćanske populacije u društvene tokove koje nije moguće ostvariti bez adekvatnog učešća Roma i Egipćana u javnom i političkom životu, odnosno bez političke prezentacije romske zajednice kao specifičnog kulturnog i političkog entiteta i kolektiviteta. To je važan i neophodan segment ukupne kulturne i socijalne emancipacije romske i egipćanske zajednice, ali i vrlo bitan i konkretan činilac borbe protiv diskriminacije, za jednakopravan i ravnopravan tretman Roma i Egipćana kao građana. U ovom pogledu je postignut određeni pomak koji se ogleda u formiranju i djelovanju različitih nevladinih organizacija, koje se sve više uključuju u rješavanje prethodno pomenutih egzistencijalnih pitanja ove grupacije. Međutim, ove organizacije još uvijek nemaju potrebnu podršku crnogorskog društva i države, ni u materijalnom, ni u stručnom pogledu. Takođe, s obzirom na značajnu ulogu i ingerencije date Zakonom o manjinskim pravima i slobodama, od velike važnosti je konstituisanje i djelovanje Romskog savjeta. Političko predstavljanje romske populacije je sastavni dio ostvarenja prethodno predloženih mjera i aktivnosti rješavanja egzistencijalnih pitanja romske zajednice, kako bi se stvorili uslovi za uživanje osnovnih ljudskih prava Roma i Egipćana i njihovu postepenu integraciju u društvene tokove Crne Gore. Osnovni cilj Strategije u ovom domenu je stručno, funkcionalno i kadrovsko osposobljavanje romske i egipćanske zajednice za punopravno učešće u javnom i političkom životu radi uživanja osnovnih ljudskih prava, integracije u građansko društvo i zaštite egzistencijalnih potreba i interesa. Aktivnosti:

- Stvaranje normativnih uslova za političko predstavljanje Roma i Egipćana - na državnom i lokalnom nivou kroz podnošenje inicijative;
- Omogućiti prisustvo predstavnika romskih nevladinih organizacija u radu lokalnih skupština po sistemu *prazne stolice*, sa pravom obraćanja, ali bez prava glasanja, posebno kada se raspravljaju pitanja od značaja za romsku manjinu;

- Obezbjediti učešće predstavnika RE NVO u radu skupštinski odbora i radnih tjela sa pravom učešća bez prava glasa;
- Izrada i primjena programa dugoročne stručne i finansijske pomoći romskom i egipćanskom nevladinom sektoru;
- Preduzimanje niza medijsko-marketinških i edukativno-informativnih aktivnosti, posebno na lokalnom javnom servisu, radi afirmacije i širenja svijesti o položaju i potrebama romske i egipćanske populacije, što uključuje i organizovanje stručnih seminara, javnih debata, okruglih stolova itd. o ovim pitanjima;
- Obezbjedenje poštovanja definisanih zakonskih mjera afirmativne akcije prilikom zapošljavanja lica romske i egipćanske nacionalnosti u svim organima državne uprave, lokalne samouprave i javnim službama;
- Osposobljavanje žena iz romske i egipćanske populacije za učešće u javnom i političkom životu, radi uživanja osnovnih ljudskih prava, tj. prava na rodnu ravnopravnost.

STRATEŠKA PITANJA IZ OBLASTI PRIMJENE LAP-a

1. OBRAZOVANJE

Neadekvatno uključivanje u sistem obrazovanja

1.1. Nedovoljan nivo svijesti o bitnosti obrazovanja

1.1.1. Nedostatak informisanosti i edukativnih radionica za roditelje ,

1.1.2. Izloženost vršnjačkom nasilju

1.1.3. Nedostatak potrebne opreme za nastavu

1.1.4. Obezbeđivanje besplatnog školskog prevoza

1.1.5. Uključivanje RE medijatora i većeg broja asistenta u nastavi

1.2. Diskriminacija prilikom raspoređivanja u odeljenjima ili u ucionici

1.2.1 Nejasan stav od strane ministarstva i škola u raspoređivanju učenika po odeljenjima

1.3. Polna selektivnost prilikom podrške djece u daljem školovanju

1.3.1. Rano uključivanje u podizanju ekonomske situacije porodice

1.4. Nedostatak dokumentacije potrebne za reg. tj upis

1.4.1. Nedostatak ličnih dokumenata

2. EKONOMSKI USLOVI

2.1 Nezaposlenost

2.1.1. Loša obrazovna struktura/nizak stepen obrazovanja

2.1.2. Koriscenje prava po osnovu MOPa

2.1.3. Neuključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja ZZZCG, zbog slabe informisanosti pripadnika RE populacije

2.1.4. Nezainteresovanost odnosno pasivno čekanje posla

2.2. Nerazvijeni mali biznis

2.2.1. Rad u zoni sive ekonomije

3. STANOVANJE – SOCIALNA STANJA RE POPULACIJE

- 3.1. Nepotpunost tehnicke dokumentacije DUP, GUP
 - 3.1.1. Neobezbijedjenost lokacije za izgradnju stambenog objekta ,
 - 3.1.2. Losi uslovi u kolektivnim smjestajima
 - 3.1.3. Nerijesenost statusa nelegalnih naselja
- 3.2. Nezainteresovanost / nedovoljna ukljucenost potencijalnih investitora (privatna javna partnerstva i slc.)
 - 3.2.1. Neaktivnost Ministarstva rada i socstaranja da im se gore navedeno obezbijedi
 - 3.2.2. Povlacenje stranih donatora
- 3.3. Legalizacija postojećih objekata
 - 3.3.1. Inicijativa za umanjenje iznosa legalizacije,
 - 3.3.2. Posredovanje kod nadležih službi za regulisanje nelegalnih objekata,
- 3.4. Socijalna davanja, materjalno obezbjedenje, jednokratna pomoć...
 - 3.4.1. Pružanje pomoći prilikom identifikovanja novih korisnika,
 - 3.4.2. Podnošenje inicijative za ažuriranje podataka

4. IDENTITET, KULTURA I SPORT

- 4.1. Nedostatak infrastrukture
 - 4.1.1. Deficit spostskih hala, bazena, zatvoreni tereni, plesnih hala i sl.
- 4.2. Nedostatak sportskih i kulturno-umjetničkih društava
 - 4.2.1. Nepostojanje kultur.umjetničkih društava koja rade na podizanje, kao vid okupljanja i aktivaciju RE
- 4.3. Predstavljanje etno tradicije i kulture Roma I Egipcana u okviru postojećeg muzeja
 - 4.3.1. Organizovanje radionica za očuvanje starinskih zanata,
 - 4.3.2. Organizovanje obuka za ručne radove,
 - 4.3.3. Organizovan pristup izučavanja prošlosti, identiteta...

5. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

- 5.1. Nedovoljna informisanost porodice, roditelja, staratelja ...
 - 5.1.1. Povrecanje nivoa svijesti o znacanju bitnosti zdravstvene njege
- 5.2. Zdravstvena edukacija RE populacije o vaznosti dobrog zdravlja

- 5.2.1. Primarne besplatne zdravstvene usluge (bez obzira na neposjedovanje osiguranja tj zdravstvene knjižice)

Preventive

Vakcinisanje

Reproduktivno zdravlje

Epidemioloski nadzor-dezinfekcije, dezinfekcija i deratizacija naselja RE

5.3. Nepostojanje baze podataka

5.3.1. Stanje zdravlja RE populacije

5.3.2. Organizovanje prijavljivanja neprijavljenih pacijenata pripadnika RE populacije u matične evidencije

5.3.3. Mobilizovanje zdravstv.knjizicom

5.3.4. Pacijenti pripadnici RE populacije koji ne poseduju zdravstvenu knjižicu, imaju akses u sistemu zdravstvene zaštite (uključujući djecu koja žive 'na ulicu')

5.3.5. Besplatne usluge za : djecu do 18 god., trudnicama, invalidima, starijima od 65 god

5.4. Formiranje mobilnih zdravstvenih jedinica i uvođenje zdravstvenih posrednika iz RE

5.4.1. Obezbijedjivanje i olaksanje zdravstvenih usluga najugrezenijima

5.4.2. Doktori posećuju pacijente koji su : stari, invalidi, hronični bolesni i slc.

5.4.3. Kod novorođjenčadi , posjećivanje od strane dr i med.sestre sa ciljem osigur.dobar razvoj zdravlja

5.5. Medikacija

5.5.1. Pružanje mogućnosti obezbjedjivanja terapije za koju nemaju zadovoljav.ekonomsko stanje koja im omogućava kupovinu potrebnih lijekova

5.6. Savjetovališta.

AKCIONO PLANIRANJE

STRATEŠKI CILJ 1: Unapredjeno stanje ukljućivanja RE djece u sistemu obrazovanja

Operativni cilj 1.1. Povećan nivo svijesti o znaćaju obrazovanja

Aktivnosti	Indikatori	Odgovorna osoba	Vremenski okvir	Sredstva
1.1.1. Informativna kampanja	Štampano i distribuirano 300 listeta o znaćaju obrazovanja	Sekretar sekretarijata..	2020, 2021, 2022	300 eura godišnje Budžet SO, Ministarstv o prosvjete
1.1.2. Organizovanje edukativnih radionica za roditelje	Najmanje 60 roditelja RE populacije učestvovalo na 6 radionica (2 radionice godišnje)	Sekretar sekretarijata.. Ministarstvo prosvjete, Škole, NVO sektor	2020, 2021, 2022	300 eura godišnje Budžet SO, Ministarstv o prosvjete
1.1.3. Organizovanje radionica o rješavanju vršnjackog nasilja za djecu školskog uzrasta (mješovite grupe)	Organizovane najmanje četiri radionice godišnje u razl. školama na kojima bi učestvovalo najmanje 15 ućenika (iz svih škola) po radionici	Sekretar sekretarijata društvene djelatnosti, Škole, Centar za socijalni rad. MUP, Sud za prekršaje	2020, 2021, 2022, 2023	400 eura godišnje Budžet SO, Ministarstv o prosvjete
1.1.4. Nabavka opreme za nastavu školskog pribora...	Obezbijediti školska oprema (torbe, sveske, pribor...) za ućenike RE populacije čiji roditelji nemaju nikakva primanja	Sekretar za društvene djelatnosti	2020, 2021, 2022, 2023	8000 eura godišnje Budžet SO

1.1.5. Donošenje Odluke o obezbjeđivanju besplatnog školskog prevoza	Osiguran prevoz do škole za sve učenike RE populacije (Donošenjem posebne Odluke SO)	Sekretar za društvene djelatnosti	2020, 2021, 2022, 2023	4.000 eura godišnje Budžet SO
1.1.6. Uključivanje RE medijatora, asistenta u nastavi, mentorsku i tutorsku pomoć	Jedan RE medijator- asistent uključen u pomaganju RE učenika (rad nakon nastave u cilju usvanja obrazovnog programa, pripadnik RE populacije)	Sekretar za društvene djelatnosti, Ministarstvo prosvjete	2020, 2021, 2022, 2023	4200 eura godišnje Budžet Min. Obrazovanja.
Operativni Cilj 1.2 Smanjena diskriminacija prilikom raspoređivanja RE učenika u odeljenjima				
1.2.1. Izrada i dostavljanje dopisa Ministarstvu prosvjete i direktorima škola sa zahtjevima za nediskriminatorsko raspoređivanje učenika po odeljenjima	Upućen dopis institucijama	Predsjednik opštine	2020, 2021, 2022, 2023	Administrativni troškovi
1.2.2. Održavanje sastanaka predstavnika Opštine, NVO sa direktorima škola u vezi sa raspoređivanjem RE učenika	Održani sastanci	Sekretar sekretarijata, NVO, Uprava škola	2020, 2021, 2022, 2023	0
Operativni cilj 1.3. Umanjena polna selektivnost prilikom podrške djece u daljem školovanju				
1.3.1. Održavanje radionica sa roditeljima RE zajednice o prevremenim brakovima	Najmanje 60 roditelja RE populacije	Sekretar sekretarijata,	2020,	400 eura godišnje

	učestvovalo na 6 radionica (2 radionice godišnje)		2021, 2022, 2023	
1.3.2. Održavanje motivacionih radionica, sa posebnim naglaskom za osnaživanje djevojčica i njihovo dodatno ohrabrivanje za nastavu	Najmanje 40 djevojčica je pohađalo radionice osnaživanja	Sekretar sekretarijata, NVO...	2020, 2021, 2022, 2023	300 eura godišnje

Operativni cilj 1.4. Osigurane pretpostavke za obezbjedjivanje dokumentacije potrebne za registraciju tj. upis

1.4.1. Pružanje pomoci prilikom obezbjedjivanja licnih dokumenata	Pruženi savjeti za najmanje 65 RE zajednicu na godišnjem nivou	Sekretar sekretarijata, MUP, NVO... UNHCR	2020, 2021,	4000 eura godišnje
1.4.2. Obezbedjenje logističke podrške za odlazanje RE na mjesto prijašnjeg boravka radi regulisanja dokumentacije.	Obezbedjena 3 odlaska	Sekretar sekretarijata, MUP, NVO... UNHCR	2020, 2021,	2000 eura godišnje

Operativni cilj 1.5. Pobojsano stanje predškolskih drzavnih institucija

1.5.1. Povećati smjestajne kapacitete predškolske ustanove	Izgrađen novi vrtić u Ul. polju	Predsjednik opštine	2021	500.000 eura
--	---------------------------------	---------------------	------	---------------------

STRATEŠKI CILJ 2. POBOLJŠANO EKONOMSKO STANJE KOD RE POPULACIJE

Operativni cilj 2.1. Smanjena nezaposlenost

2.1.1. Održavanje pripremnih radionica za pripadnika RE populacije za učešće u programima obrazovanja i osposobljavanja	Povećan za 20% stepen uključenosti u programe Aktivne Politike Zaposljavanja ZZZCG	Sekretar za društvene djelatnosti i Sekretarijat za privredu u saradnji sa ZZZCG	2021, 2022, 2023	1000 eura godišnje
2.1.2. Organizovanje programa obrazovanja RE za sticanje stručne kvalifikacije (Licenciran program)	Najmanje 20 pripadnika RE populacije godišnje uključenih u programe	Sekretar za privredu u saradnji sa ZZZCG i Ministarstvo obrazovanja	2021, 2022, 2023	40.000 eura godišnje ZZZCG, Sekretarijat za privredu
2.1.3. Dodatno motivisati poslodavce za zapošljavanje osoba RE populacije Dodatno promovisati program ZZZCG koji je organizovao ovaj program	RE populacije se godišnje zapošljava po povlašćenim uslovima	Sekretar za društvene djelatnosti u saradnji sa ZZZCG i Unijom poslodavaca	2021, 2022, 2023	ZZZCG,
2.3.2 Osposobljavanje zapošljavanje RE kod poslodavaca pod povoljnim uslovima	Najmanje 10 RE zapošljeno kod poslodavaca	ZZZCG, Sekretarijat za privredu, Unija poslodavaca	2021, 2022, 2023	Olakšice: Porez Osiguran je...
Operativni cilj 2.2. Razvijen mali biznis i zanatstvo				
2.2.1. Pružiti mogućnost da se obuče za započinjanje sopstvenog biznisa ili zanatske radinosti	Najmanje 5 osoba RE godišnje da pokrenu sopstveni biznis i zaposle još nekog dodatno	Sekretar za privredu u saradnji sa ZZZCG	2020, 2021, 2022, 2023	Odrediti iznos u saradnji sa ZZZCG
2.2.3. Osnažiti žensko preduzetništvo	Najmanje 10 žena RE	Sekretar za društvene		Opština

Radionice za izradu suvenira	učestvovalo na radionici za izradu suvenira godišnje se bavi ručnim radovima i izradom suvenira	djelatnosti i žene stvaraoci Ulcinja	2020, 2021, 2022, 2023	obezbjeđuje prostorije za ove aktivnosti
------------------------------	---	--------------------------------------	---------------------------------	--

STRATEŠKI CILJ 3. Poboljšani uslovi stanovanja i cjelokupnih socialnih stanja kod RE populacije

Operativni cilj 3.1. Upotpunjena tehnička dokumentacija DUP, GUP.

3.1.1. Legalizacija postojećih stambenih objekata kroz identifikaciju objekata koji nisu legalizovani i pokretanje inicijative za legalizaciju kao i umanjenje izdataka za istu. Inicijativa za izmjeni odluke o naknadi za legalizaciju – smanjenja naknade za pripadnike RE populacije	Broj identifikovanih nelegalnih objekata i broj pokrenutih inicijativa.	Nadležni organi lokalne uprave i nadležno ministarstvo.	2020, 2021,	Budžet SO / Ministarstvo ordž. Razvoja i Turizma 0
3.1.2. Aktivnosti na izradi DUP-a i GUP-a, učešće u javnim raspravama predstavnika RE populacije, upoznavanje nadležnih sa problemima u legalizaciji (sporno vlasništvo zemljišta na kojima stambeni objekti).	Urađen DUP za naselja Kodre, Bjela Gora, Totoši i Pinješ. (oblasti koje do sada nisu uređene)	Sekretar za urbanizam i glavni gradski urbanista.	2020, 2021,	Budžet SO/ Budžet Vlade CG 0
3.1.3. Obezbjeđenje lokacije za izradu stambenog objekta za kolektivni smještaj za RE i ostale socialne korisnike (beskućnike).	Određen prostor DUP-om za zgradu kol. Smještaja uz prateću dokum. i komunalije.	Predsjednik opštine u saradnji sa sekretarom za urbanizam i glavnim gradskim urbanistom.	2020	Budžet SO
Operativni cilj 3.2 Poboljšani uslovi stanovanja u RE naseljima: Kodre, Pinješ, Bjela Gora, Totoši...				
3.2.1. Podizanje nivoa svijesti mještana naselja o održavanju čistoće i javnih površina kao i edukacija o javnom redu koji je obavezujući za	Najmanje 20 RE učestvovalo na informativnom	Sekretar sekretarijata za	2020, 2021,	400 eura godišnje, Budžet

sve stanare u naselju. Održavanje radionica o održavanju čistoće i javnih površina i poštovanju javnog reda.	sastanku o održavanju javnih površina i javnom redu. 2 godišnje održavanje javnih skupova, tribina, podjeia flajera...	komunalne djelatnosti, komunalna policija... Mjesne zajednice, NVO	2022, 2023	SO
3.2.2. Rekonstrukcija puteva do i kroz naselja Inicijativa za sređivanje puta kroz Totoše prema O.Š."Maršal Tito" i JUSSC "Bratstvo-jedinstvo", kao i ustupanje prostora za dječije igralište	Popravljeni putevi	Sekretar za komunalne djelatnosti	2020, 2021, 2022, 2023	Procjena po svakom projektu Budžet SO
3.2.3. Održavanje rasvjete posebno onih puteva koje koriste učenici.	Popravljena rasvjeta u naseljima u kojima žive RE, kad bude bilo potrebe....	Sekretar za komunalne djelatnosti, EPCG	2020, 2021, 2022, 2023	Prema potrebi održavanja Budžet SO, EPCG
3.2.4. Pokretanje inicijative za izgradnju objekta za kolektivni smještaj za potrebe najugroženijih porodica iz RE zajednice i drugih socialnih slučajeva bezkućnika.	Pokrenuta inicijativa prema potencijalnim donatorima, Ministarstvima i dr.	Predsjednik opštine u saradni sa NVO i RE zajednicom	2020, 2021,	Budžet SO / Budžet Vlade CG Donatori -kad se napravi projekat
Operativni cilj 3.3. Unapređena socialna i dječija zaštita RE zajednice				
3.3.1. Organizacija Info kampanja o pravima iz oblasti socialne i dječije zaštite	Održane najmanje dvije radionice	Sekretar za društvene djelatnosti,	2020,	100 eura za promo

	godišnje sa po 10-15 učesnika/ca po radionici	Centar za socialni rad i NVO-i	2021, 2022, 2023	materijal Budžet SO / Min. Rada i soc. staranja
3.3.2. Pružanje podrške pri prikupljanju dokumentacije za ostvarivanje prava iz oblasti socialne zaštite	Broj podnijetih zahtjeva	Sekretar sekretarijata za upravu, Centar za socialni rad, Lok. NVO-e	2020, 2021, 2022, 2023	Budžet SO/ Centar za socialni rad 0
3.3.3. Preventivno djelovanje i sprečavanje prisilnih i prijevremenih brakova. Radionice o prijevremenim brakovima	Održane najmanje dvije radionice godišnje sa po 10 učesnika/ca po radionici	Sekretar sekretarijata za upravu, Centar za socialni rad, MUP RE NVO-	2020, 2021, 2022, 2023	200 eura Budžet SO / Min. rada
3.3.4. Formiranje multidisciplinarnog tima sastavljenog od lokalnih i državnih institucija za prevenciju prisilnih i prijevremenih brakova	Formiran tim	Sekretar sekretarijata za upravu, Centar za socialni rad, MUP RE NVO-	2020, 2021, 2022, 2023	Budžet SO / Ministars tvo rada i soc. Staranja (Naknada za članove)
3.3.5. Pružanje psiho-socialne podrške kroz multidisciplinarni pristup za reintegraciju žrtava prisilnih i prijevremenih brakova.	Broj pružanih servisa	Sekretar sekretarijata za upravu, Centar za socialni rad, DZ Ulcinj, Lok. NVO-	2020, 2021, 2022, 2023	Budžet SO / Min. Rada i soc. Staranja (Naknada za

					stručna lica)
Operativni cilj 3.4. Smanjeno i suzbijeno nasilje u porodici i nasilje nad ženama					
3.4.1. Organizovani edukativne skupove i radionice sa temom nasilja u porodici i nasilja nad ženama	Realizovano 3 edukativnih aktivnosti godišnje uz učešće najmanje 10 učesnika/ca	3	Sekretar sekretarijata, Centar za socialni rad, MUP Lok. NVO-	2020, 2021, 2022, 2023	Budžet SO / Ministarstvo rada i soc. staranja
3.4.2. Promovisanje porodičnog Zakona o organizovanju edukativnih aktivnosti zlostavljanju i zanemarivanju djece.	Održane najmanje promotivne aktivnosti godišnje	4	Sekretar sekretarijata, Centar za socialni rad, MUP Lok. NVO-	2020, 2021, 2022, 2023	Budžet SO / Min. Rada i soc. staranja
Operativni cilj 3.5. Suzbijanje i prevencija prosjačenja djece i odraslih					
3.5.1. Organizovanje javnih kampanja o borbi protiv prosjačenja. -Preko sredstava javnog informisanja (RTV Ulcinj, TV Teuta) organizovati obraćanje predstavnika Centra za socijalni rad i MUP-a), upoznavanje za Kaznenim odredbama.	Održane najmanje dvije kampanje godišnje		Sekretar sekretarijata, Centar za socialni rad, MUP Lok. NVO-	2020, 2021, 2022, 2023	600 eura Budžet SO / MUP Donatori
3.5.2. Kontinuirana pomoć i podrška djeci i roditeljima kroz program jačanja i osnaživanja porodice	Najmanje 20 porodica godišnje je dobila jednokratnu pomoć i podršku		Predsjednik opštine, Sekretar za društvene djelatnosti, Centar za soc. rad	2020, 2021, 2022, 2023	5.000 eura Budžet SO / Ministar. Rada i soc. staranja
3.5.3. Podrška organizatorima javne kuhinje sa pružanjem barem jednog toplog obroka dnevno	Najmanje 100 korisnika javne		Predsjednik opštine,		Budžet SO –

	kuhinje dnevno	Sekretar za društvene djelatnosti, Centar za soc. Rad NVO i humanitarne organizacije	2020, 2021, 2022, 2023	1.000 eura Donatori, NVO sektor
--	----------------	---	---------------------------------	--

STRATEŠKI CILJ 4. INFORMISANJE, IDENTITET, KULTURA, SPORT

Operativni cilj 4.1. Poboljšana informisanost RE populacije

4.1.1. Osnivanje Kancelarije za rrome i egipćane (Opština Ulcinj će obezbjediti prostorije za Kancelariju za RE i plate za dva zaposlena roma/egipćana) Kancelarija će pružati sve vrste informacija zainteresovanim romima i egipćanima iz oblasti primjene LAP-a, ali i sve ono što proizilazi iz Nacionalne strategije koja se bavi poboljšanjem položaja RE populacije	Otvorena Kancelarija za Rome i Egipćane	Predsjednik opštine, Sekretar za društvene djelatnosti, RE NVO - i	2020, 2021, 2022, 2023	20.000 eura godišnje Budžet SO
4.1.2. Obezbjediti polusatnu informativnu emisiju na lokalnom javnom servisu za RE populaciju	Info RE ON AIR uspostavljena i emituje se jednom mjesečno	Predsjednik opštine, Direktor lok. Javnog servisa	2020, 2021, 2022, 2023	Budžet SO 0 RTV Ulcinj
4.1.3. Pokretanje UL INFO- RE portal	Pokrenut sajt	Sekretar sekretarijata, Ministarstvo manjina	2020, 2021, 2022, 2023	6.000 eura Budžet SO, Donari, Ministars tvo manjina

Operativni cilj 4.2. Značajnije razvijen identitet kod Roma i Egipćana

<p>4.2.1. Organizacija naučnih skupova o identitetu RE populacije u Ulcinju i ukupno na Balkanu</p>	<p>Održana najmanje dva naučna skupa godišnje uz učešće 2 stručnjaka iz države i regiona čije bi izlaganje bilo prezentovano na lokl.TV</p>	<p>Predsjednik opštine, Sekretar za društvene djelatnosti, NVO - i</p>	<p>2020, 2021, 2022, 2023</p>	<p>2.000 eura Budžet SO/ Ministars tvo manjina/ Donatori</p>
<p>4.2.2. Snimanje dokumentarnih filmova i emisija sa temom RE identiteta</p>	<p>Snimljen najmanje jedan dokumentarac i jedna emisija godišnje</p>	<p>Predsjednik opštine, Sekretar za društvene djelatnosti, NVO - i</p>	<p>2020, 2021, 2022, 2023</p>	<p>1.000 eura Budžet SO/ Ministars tvo manjina/ Donatori</p>
<p>4.2.3. Podrška učestvovanju na izložbi eksponata kulture, dokumenata, odjeće, obuće, alata i drugih predmeta iz istorije koji ukazuju na identitet RE u Ulcinju i regionu Balkana u okviru već tradicionalne izložbe na Maloj Plaži</p>	<p>Održana barem jedna izložba godišnje</p>	<p>Sekretar za društvene djelatnosti, direktor Centra za kulturu NVO</p>	<p>2020, 2021, 2022, 2023</p>	<p>500 eura Budžet SO/Minis tarstvo kulture/ Donatori</p>

Operativni cilj 4.3. Unapređen kulturni život RE Ulcinja

<p>4.3.1. Organizovanje kulturnih događaja, festivala, koncerata i takmičenja iz oblasti muzike i plesa. 8.april - Svjetski dan Roma i 24.jun – Dan balkanskih Egipćana</p>	<p>Održana najmanje dva kulturna događaja godišnje.</p>	<p>Sekretar za društvene djelatnosti, direktor Centra za kulturu, NVO</p>	<p>2020, 2021, 2022, 2023</p>	<p>1.000 eura Budžet SO</p>
<p>4.3.2. Inicirati organizovanju škole plesa i muzike RE u okviru Centra za kulturu</p>	<p>Otvorera škola plesa i muzike za RE</p>	<p>Sekretar za društvene djelatnosti, direktor</p>	<p>2020, 2021, 2022,</p>	<p>Donator,</p>

		Centra za kulturu, NVO	2023	NVO
--	--	------------------------	------	-----

Operativni cilj 4.4. Unapređeni uslovi za bavljanje sportom za RE

4.4.1. Obezbjediti besplatnu članarinu za školu fudbala kao i druge sportive za RE djecu.	Najmanje 20 – toro RE djece se besplatno bavi sportom godišnje	Sekretar za društvene djelatnosti, NVO	2020, 2021, 2022, 2023	3,000 eura godišnje Budžet SO
---	--	--	------------------------	----------------------------------

4.4.2. Obezbjediti prevoz za djecu koja se bave sportom od mjesta stanovanja do sportskih terena i obratno	Prevoz za 20 – toro djece	Sekretar za društvene djelatnosti, NVO	2020, 2021, 2022, 2023	2.000 eura Budžet SO
--	---------------------------	--	------------------------	-------------------------

STRATEŠKI CILJ 5. POBOLJŠANA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Operativni cilj 5.1. Podizan nivo svijesti o značaju zdravstvene zaštite

5.1.1. Organizovanje Informativne kampanje o bitnosti očuvanja zdravlja i značaju zdravstvene zaštite – značaj redovnih preventivnih kontrola	Organizovane najmanje dvije info kampanje godišnje	Sekretar za društvene djelatnosti-koordinatori, DZ Ulcinj NVO	2020, 2021, 2022, 2023	Ministars tvo zdravlja, DZ Ulcinj Donatori
---	--	---	------------------------	--

Operativni cilj 5.2. Unapređena preventiva zdravstvene zaštite kod RE Ulcinja

5.2.1. Organizovanje kampanje o obaveznoj vakcinacija djece	Organizovane najmanje tri kampanje godišnje	Sekretar za društvene djelatnosti, DZ Ulcinj Lok. mediji NVO	2020, 2021, 2022, 2023	Ministars tvo zdravlja, NVO Donatori
---	---	--	------------------------	---

5.2.2. Organizovanje kampanje o reproduktivnom zdravlju	Organizovane najmanje dvije kampanje godišnje	Sekretar za društvene djelatnosti, DZ Ulcinj Lok. mediji NVO	2020, 2021, 2022, 2023	Ministars tvo zdravlja, Donatori
5.2.3. Info kampanje o dostupnosti, postojanju i radu savjetovališta u DZ Ulcinj (za mlade, za žene, za trudnice, za šećernu bolest, za odvikavanja od bolesti i zavisnosti)	Organizovane najmanje četiri kampanje godišnje	Sekretar za društvene djelatnosti, DZ Ulcinj Lok. mediji NVO	2020, 2021, 2022, 2023	Ministars tvo zdravlja, DZ Ulcinj, Donatori
5.2.4. Organizovanje preventivnih zdravstvenih pregleda i Skrining programa	Broj pregledanih pacijenata i uzorkovanih skrininga	Sekretar za društvene djelatnosti, DZ Ulcinj Lok. mediji NVO	2020, 2021, 2022, 2023	Donatori Fond zdravstva
5.2.5. Kontinuirani epidemiološki nadzor Dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije RE naselenih područja.	Broj obavljenih nadzora (najmanje 4 puta godišnje)	Sekretar za društvene djelatnosti, DZ Ulcinj Institut za javno zdravlje	2020, 2021, 2022, 2023	Donatori Fond zdravstva DZ Ulcinj
Operativni cilj 5.3. Unaprijeđena dostupnost zdravstvene zaštite				
5.3.1. Uspostaviti RE mediatora/e (saradnika/saradnicu u socijalnoj inkluziji) kao spona zajednice i zdravstvenog sistema	Angažovan mediator	Sekretar za društvene djelatnosti, DZ Ulcinj NVO	2020, 2021, 2022,	Budžet SO/ Donatori

5.3.2. Obezbeđivanje i olakšanje pristupa zdravstvene zaštite za najugroženije, stare, invalide sa uslugama izabranog doktora u kućnoj posjeti	Kontinuiran pristup Izabranog Doktora (broj posjeta)	DZ Ulcinj Mediator NVO	2020, 2021, 2022, 2023	Fond zdravstva DZ Ulcinj
--	--	------------------------------	---------------------------------	---

SPROVOĐENJE, PRAĆENJE I FINANSIRANJE LOKALNOG AKCIONOG PLANA

LAP za RE populaciju u Ulcinju obuhvata period od 2020. do 2023. Godine. Za realizaciju aktivnosti predviđenih lokalnim akcionim planom zaduženi su:

- Skupština Opštine Ulcinj,
- Opštinski sekretarijat za društvene djelatnosti,
- Opštinski sekretarijat za urbanizam,
- Opštinski sekretarijat za ekonomiju i razvoj

LAP će se realizovati u saradnji sa :

- MUP i JU
- Zavod za zapošljavanje Crne Gore,
- Uprava za zabrinjavanje izbjeglica,
- Centri za socijalni rad, i dr.

U realizaciji aktivnosti mogu učestvovati i:

- zainteresovane vladine institucije koje djeluju na teritoriji opštine,
- lokalne nevladine organizacije,
- druga pravna i fizička lica.

U cilju praćenja realizovanih aktivnosti Opština Ulcinj će formirati Komisiju za praćenje sprovođenja LAP-a. Komisiju sačinjavaju predstavnici institucija koje su prepoznate Akcionim planom kao nosioci pojedinih aktivnosti, kao i predstavnici Romske zajednice i romskih i egipćanskih nevladinih organizacija. Zadatak Komisije je utvrđivanje akcionih planova kao i za primjenu akcionih planova, nadziranje njihovog ostvarivanja, ocjena postignutih rezultata na osnovu praćenja utvrđenih indikatora, predlaganje promjena i dopuna LAP-a na godišnjem nivou i informisanje organe lokalne samouprave o njenom sprovođenju. U cilju efikasnijeg obavljanja svojih aktivnosti, Komisija može pozvati predstavnike organa državne uprave i drugih institucija, predstavnike nevladinih organizacija, kao i druge zainteresovane predstavnike, da učestvuju u radu Komisije. Sredstva za realizaciju LAP-aće se obezbjeđivati:

- Opštinskim Budžetom,
- donacijama,
- inostranom finansijskom podrškom.

Opština Ulcinj će obezbjeđiti budžet za svaku godinu primjene LAP-a iz sopstvenih izvora i iz odgovarajućih fondova međunarodne zajednice. Za prvu godinu implementacije ovog dokumenta, opština će u skladu sa sredstvima odobrenim budžetom opštine za 2020. godinu, obezbjeđiti predviđena sredstva. Ukupan iznos sredstava, koji će iz Budžeta Opštine Ulcinj biti izdvajan u narednim godinama za finansiranje LAP-a, zavisiće od sredstava planiranih za ove namjene godišnjim Odlukama o budžetu na osnovu predviđenih aktivnosti.

MONITORING REALIZACIJE PLANA

Monitoring realizacije Lokalnog Akcionog Plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Ulcinj za period 2019-2023.godine vršiće Sekretarijat za društvene djelatnosti u saradnji sa Radnom grupom koja je radila na izradi plana, a čine je predstavnici svih relevantnih subjekata koji se bave ovom problematikom.

Monitoring se sastoji od analize aktivnosti realizovanih u skladu sa planom, kao i aktivnosti koje nijesu definisane planom, a odnose se na integraciju pripadnika i pripadnica romske i egipćanske populacije.

Izveštaji o navedenom će se kreirati na godišnjem nivou i biće objavljivani na sajtu Opštine Ulcinj.

Obrazac tabele za izveštavanje:

Realizacija LAP-a u opštini Ulcinj 2020 - 2023

Oblast/StrateškiCilj Postavljen Planom	Podcilj i aktivnost definisan Planom	Projekat koji se realizuje	Kratak opis	Budžet

Ostale aktivnosti

Oblast u kojoj je aktivnost realizovana i cilj koji je postignut	Naziv Projekta kojim je realizovana aktivnost. Nosioi i partneri na Projektu, vrijeme realizacije	Kratak opis projekta	Budžet i izvori finansiranja

PLAN MONITORINGA I EVALUACIJE

Operativni cilj	POKAZATELJI (INDIKATORI)	IZVOR VERIFIKACIJE	ODGOVORNA OSOBA	POTEBNI RESURSI
Operativni cilj 1.1 Povećan nivo svijesti o značaju obrazovanja				
Operativni cilj 1.2 Smanjena diskriminacija prilikom raspoređivanja RE učenika u odeljenjima				
Operativni cilj 2.1				
Operativni cilj 2.2				
Operativni cilj 3.1				
Operativni cilj 3.2				
Operativni cilj 4.1				

Budžet

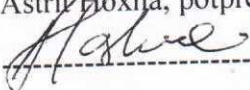
Stavka	Iznos po godinama				Total
	2020	2021	2022	2023	
Strateški cilj 1 (navesti strateški cilj)					
Operativni cilj 1.1 (navesti operativni cilja)					
Operativni cilj 1.2 (navesti operativni cilja)					
Operativni cilj 1.3 (navesti operativni cilja)					
Strateški cilj 2 (navesti strateški cilj)					
Operativni cilj 2.1 (navesti operativni cilja)					
Operativni cilj 2.2 (navesti operativni cilja)					
Operativni cilj 2.3 (navesti operativni cilja)					
Strateški cilj 3 (navesti strateški cilj)					
Operativni cilj 3.1 (navesti operativni cilja)					
Operativni cilj 3.2 (navesti operativni cilja)					
Operativni cilj 3.3 (navesti operativni cilja)					
Strateški cilj 4 (navesti strateški cilj)					
Operativni cilj 4.1 (navesti operativni cilja)					
Operativni cilj 4.2 (navesti operativni cilja)					
Strateški cilj 5 (navesti strateški cilj)					
Operativni cilj 5.1 (navesti operativni cilja)					
Operativni cilj 5.2 (navesti operativni cilja)					
TOTAL					

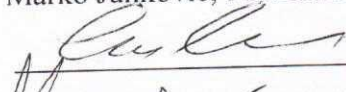
Plan prikupljanja sredstava 2020-2023

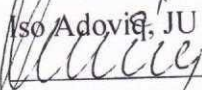
Donator (međ. organizacija, ministarstvo, sama organizacije (od privredne djelatnosti), opština, organizovanje događaja, individualne donacije, građani, privredno društvo, ambasade...)	Tehnika (pisani prijedlog projekta, dobrotvorna aukcija, privredna djelatnost same organizacije, sastanak sa privrednim subjektima....)	Strateški cilj- za koji se prikupjaju sredstva	Procedura (otvoreni konkurs, direktan zahtijev,	Odgovorna osoba u lokalnoj upravi	Rok za realizaciju procedure i primjenu tehnike
Delegacija EU u Crnoj Gori	Pisani prijedlog projekta	Strateški cilj 1, Strateški cilj 4	Otvoreni poziv jun 2020		U odnosu na datum objave konkursa
IPA prekogranična saradnja	Pisani prijedlog projekta				

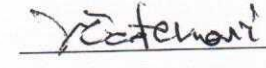
SAGLASNI:

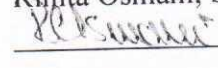
Radna grupa za izradu Lokalnog akcionog plana za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u opštini Ulcinj za period 2020-2023

- 1) Astrit Hoxha, potpredsjednik Opštine Ulcinj, predsjednik radne grupe,

- 2) Blerim Gjeloshi, Sekretarijat za upravu i društvene djelatnosti, kontakt osoba u projektu Romacted, član Blerim Gjeloshi
- 3) Marko Junčković, Facilitator ispred Savjeta Evrope, član,

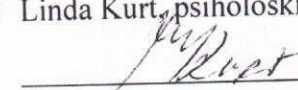
- 4) Iso Adović, JU Centar za socijalni rad za opštine Bar I Ulcinj, član,

- 5) Veselin Čadenović, ZZZCG – Biro rada Ulcinj, član,

- 6) Rinita Osmani, Saradnica za socijalnu inkluziju u O.Š. "Maršal Tito" Ulcinj, član,

- 7) Ardita Kovačević, psihološkinja u O.Š. "Maršal Tito" Ulcinj, član,

- 8) Nikola Tomović, predstavnik MUP-a OB Ulcinj, član,

- 9) Linda Kurt, psihološkinja u Domu zdravlja "Bogdan Vujošević" Ulcinj, član,

- 10) Muhamed Unković, NVO "Balkanski Egipćani", član,
